

RP 151/2002 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 11 a § lagen om barndagvård och 4 och 28 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bestämmelserna om systemet med vård för små barn ses över så, att rätten för barnets föräldrar att välja mellan en av kommunen anordnad dagvårdsplats eller, som ett alternativ till detta, stöd för hemvård eller privat vård av barn utvidgas så att den även skall gälla under det

första året av läroplikten i fråga om barn som omfattas av förlängd läroplikt.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2003.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

I 11 a § 1 mom. lagen om barndagvård (36/1973), nedan dagvårdslagen, bestäms om den subjektiva rätten till en av kommunen anordnad dagvårdsplats. Enligt bestämmelsen skall kommunen se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare efter utgången av föräldrapenningsperioden enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) kan få en av kommunen anordnad daghemsplats eller familjedagvårdsplats för barnet och att barnet kan få dagvård tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) inleder den grundläggande utbildningen. Dagvård skall dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan det har nått den i lagen om grundläggande utbildning nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning. I bestämmelsen har således rätten till dagvårdsplats begränsats till barn som ännu inte har nått läropliktsåldern.

I nämnda 11 a § 2 mom. bestäms om rätten till ekonomiskt stöd som ett alternativ till dagvårdsplats. Föräldrar som inte för ordnande av vården av barnet väljer en dagvårdsplats som kommunen anordnar, har för ordnande av barnets vård på något annat sätt rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), nedan stödlagen. De bestämmelser som i sak motsvarar denna bestämmelse ingår i 1 § och 3 § 1 mom. stödlagen.

Även enligt 2 § 1 mom. dagvårdslagen, som gäller den allmänna tillgången på dagvård, kan dagvård i regel ges endast barn som ännu inte nått läropliktsåldern. Likväl kan även äldre barn få dagvård, om särskilda förhållanden det kräver och vård inte har ordnats på något annat sätt.

Den bestämmelse i 11 a § 1 mom. dagvårdslagen, enligt vilken den tid under vilken ett barn har rätt till dagvård är bunden till den tidpunkt då barnet såsom läropliktigt inleder den grundläggande utbildningen, medför problem med tanke på likställdheten i fråga

om barn och familjer. Den nämnda subjektiva rätten till antingen dagvårdsplats eller ekonomiskt stöd upphör vid olika ålder i fråga om olika barn utan att saken påverkas av barnets faktiska behov av vård.

Enligt den huvudregel för läroplikten som ingår i 25 § 1 mom. lagen om grundläggande utbildning börjar läroplikten det år då barnet fyller sju år. Enligt bestämmelsen om förlängd läroplikt i 2 mom. blir barnet dock läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i 1 mom., varvid läroplikten fortgår i 11 år, om ett handikapp eller en sjukdom hos barnet medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås inom sedvanlig tid. Om att frivilligt inleda den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt bestäms i 27 § lagen om grundläggande utbildning. Enligt bestämmelsen har ett barn rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms, om barnet enligt psykologisk och vid behov även medicinsk utredning har förutsättningar att klara av studierna. På motsvarande sätt kan en utbildningsanordnare med stöd av en sådan utredning också ge ett barn tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts.

Enligt det som nämnts ovan upphör rätten till en av kommunen anordnad dagvårdsplats eller alternativt till ekonomiskt stöd i fråga om sådana i 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning avsedda handikappade eller sjuka barn ett år tidigare än vanligt, dvs. redan det år då barnet fyller sex år. Ordnan- det av dagvård är enligt bestämmelserna i dagvårdslagen därefter beroende av kommunens prövning. Rätten till alternativt stöd för hemvård eller privat vård av barn upphör redan i detta skede. Likväl styrs kommunernas utövande av prövningsrätten av 2 § 3 mom. förordningen om barndagvård (239/1973), nedan dagvårdsförordningen. Enligt den skall, när andra än sådana barn som avses i 11 a § dagvårdslagen tas i dagvård, företräde ges barn som av sociala orsaker och fost- ringsskäl behöver dagvård. Sålunda kan ett barns handikapp eller sjukdom ge företräde till den dagvård som kommunen anordnar frivilligt.

Vid social- och hälsovårdsministeriet har

man uppgifter om att åtminstone i en del av kommunerna har dagvårdsplats ordnats för handikappade eller sjuka barn med förlängd läroplikt även efter att barnen omfattas av den grundläggande utbildningen, trots att kommunerna med stöd av lag inte har varit förpliktade till detta. För ordnandet av vården av dessa barn har det däremot inte varit möjligt att som ett alternativ till dagvårdsplats få stöd för hemvård eller privat vård, liksom det inte heller har varit möjligt att för dem kräva en av kommunen anordnad dagvårdsplats.

Med hänsyn till de grundläggande rättigheterna och de avtal gällande de mänskliga rättigheterna som är bindande för Finland vore det motiverat att i lag föreskriva att barn som omfattas av förlängd läroplikt skall ha jämlika rättigheter till en av kommunen anordnad dagvårdsplats eller ett till denna alternativt ekonomiskt stöd. Enligt 6 § Finlands grundlag (731/1999) är alla lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbe- handlas på grund av t.ex. ålder, hälsotillstånd eller handikapp. Barn skall bemötas som jämlika individer. I 19 § 3 mom. grundlagen förpliktas det allmänna att tillförsäkra var och en tillräckliga socialvårdstjänster samt att stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Enligt 22 § grundlagen skall det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Även i artikel 2 i konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991), som antagits av Förenta Nationerna, har fastställts en princip enligt vilken konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen. Detta skall ske utan åtskillnad av något slag vad gäller personliga egenskaper hos barnet eller dess föräldrar eller vårdnadshavare, t.ex. ekonomisk ställning, handikapp eller andra omständigheter.

I syfte att i lagstiftningsmässigt hänseende rätta till den olikvärdiga ställningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt föreslås att 11 a § 1 mom. lagen om barndagvård ändras så att rätten för barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare att få en av kommunen anordnad dagvårdsplats för barnet utvidgas så att den även skall gälla under det första

året av läroplikten för barn med förlängd läroplikt. Avsikten är att detta genomförs så att i fråga om dessa barn skall rätten till vård under en del av dagen verkställas såsom en subjektiv rättighet. Detta innebär att dessa barn faktiskt är i samma ställning som de andra barn i samma åldersklass som under en del av dagen deltar i den frivilliga förskoleundervisningen, i grundläggande utbildning eller får dagvård i enlighet med 3 § 3 mom. stödlagen.

Eftersom rätten till stöd för hemvård eller privat vård av barn, som utgör ett alternativ till dagvårdsplats, enligt 11 a § 2 mom. dagvårdslagen samt 1 § och 3 § 1 mom. stödlagen är bunden till rätten till dagvårdsplats enligt 11 a § 1 mom. dagvårdslagen, skulle rätten till sagda ekonomiska stöd utvidgas så att den automatiskt även gäller de barn som avses ovan.

Enligt 4 § 4 mom. stödlagen är den i lagen avsedda vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn hälften av det sedvanliga stödbelopp om vilket bestäms i paragrafens 3 mom., om barnet enligt vad som sägs i lagens 3 § 3 mom. är i deltidsvård eller i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning eller om barnet i enlighet med 27 § i nämnda lag inleder den grundläggande utbildningen ett år tidigare. Enligt 4 mom. gäller detta också det vårdtillägg till stödet för privat vård som avses i 5 § stödlagen. Med tanke på likställtheten är det motiverat att samma stödbelopp även skall gälla ett barn som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning.

Det föreslås att ordet länsrätt i 28 § stödlagen ersätts med ordet förvaltningsdomstol. Länsrätterna har dragits in och med stöd av lagen om förvaltningsdomstolar (430/1999), som trädde i kraft vid ingången av november 1999, har i stället för dem inrättats förvaltningsdomstolar.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Det uppskattas att ca 1 500 barn omfattas av förlängd läroplikt. Den i propositionen föreslagna utvidgningen av dagvård under en

del av dagen innebär att uppskattningsvis två tredjedelar av dessa barn, dvs. 1 000 barn, skulle utnyttja sin rätt till kommunal vårdplats under en del av dagen. I analogi med detta beräknas att den återstående andelen, ca 500 barn, kan övergå till privat vård eller hemvård, varvid de kommer att omfattas av rätten till ekonomiskt stöd för dessa vårdformer.

Med stöd av vad som anförts ovan och på basis av de genomsnittliga kostnaderna för deltidsvården för barn kan det uppskattas att kostnaderna för kommunernas dagvård på grund av förslaget stiger med ca 3 905 000 euro om året. Vidare kan det uppskattas kostnaderna för vårdpenningen och vårdtillägget enligt stödet för privat vård av barn samt för vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn ökar med 376 628 euro om året. Sålunda skulle den föreslagna reformen öka de kostnader som föranleds kommunerna på grund av deras förpliktelser enligt lag med sammanlagt ca 4 280 000 euro om året.

Enligt 3 § lagen om statsandelar till kommunerna (1147/1996) beaktas de beräknade ändringarna av omfattningen och arten av statsandelsåliggandena så som bestäms i lagens 4 § 1 mom. i samband med det årligen återkommande fastställandet av statsandelarna eller grunderna för bestämmande av dem. Enligt nämnda 4 § 1 mom. i nämnda lag beaktas en förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena, om den följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av en resursförordning för social- och hälsovården eller statsbudgeten. Den utvidgning av rätten till barndagvård samt stödet för hemvård eller privat vård av barn så att den även omfattar barn med förlängd läroplikt är en sådan ovan avsedd ändring av statsandelsåliggandena som skall beaktas i grunderna för fastställande av statsandelarna. Således föreslås att för nämnda merkostnader om 4 280 000 euro skall enligt den statsandel om 26,87 % som föreslås för 2003 betalas 1 153 000 euro i statsandel, vilket har beaktats vid dimensioneringen av statsandelen för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

4. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

De kostnadseffekter som följer av utvidgandet av rätten till barndagvård samt stödet för hemvård och privat vård av barn på det sätt som beskrivs ovan avses bli beaktade vid

fastställandet av statsandelar för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården för 2003. Avsikten är att förslaget om höjandet av statsandelen bl.a. för detta ändamål skall ingå i en separat regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. Dessa två propositioner har samband med varandra.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av 11 a § lagen om barndagvård**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 januari 1973 om barndagvård (36/1973) 11 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 1290/1999, som följer:

11 a §

Kommunen skall, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare, efter utgången av den tid för vilken moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) får betalas, kan få en sådan av kommunen anordnad dagvårdsplats för barnet som avses i 1 § 2 eller 3 mom. och att barnet kan få dagvård tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen. Dagvård skall dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan det har nått den i lagen om grundläggande utbildning

nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning eller när barnet i överensstämmelse med 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning inleder sin läroplikt ett år tidigare än vad som anges i paragrafens 1 mom. Dagvården skall om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 4 och 28 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 december 1996 om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 4 § 4 mom. och 28 §, av dessa lagrum 4 § 4 mom. sådant det lyder i lag 562/2000, som följer:

4 §

Vårdpenning

Utän hinder av 3 mom. är vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn dock 58,87 euro per kalendermånad, om barnet deltar i sådan dagvård eller sådan förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning som avses i 3 § 3 mom. eller om barnet i överensstämmelse med 25 § 2 mom. eller 27 § lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms i 25 § 1 mom. i sagda lag.

28 §

Forum för förvaltningstvister

Om avgörande i ett ärende som avses i 9 § söks på något annat sätt än genom besvär i fråga om tvist mellan kommuner om ersättningskyldighet, avgörs ett sådant tvisteärende av den förvaltningsdomstol inom vars område den sökande kommunen finns.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 september 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Eva Biaudet*

*Bilaga
Parallelltexter*

1.

Lag

om ändring av 11 a § lagen om barndagvård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 januari 1973 om barndagvård (36/1973) 11 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 1290/1999, som följer:

Gällande lydelse

11 a §

Kommunen skall, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare, efter utgången av den tid för vilken moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) får betalas, kan få en sådan av kommunen anordnad dagvårdsplats för barnet som avses i 1 § 2 eller 3 mom. och att barnet kan få dagvård tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen. Dagvård skall dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan det har nått den i lagen om grundläggande utbildning nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning. Dagvården skall om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Föreslagen lydelse

11 a §

Kommunen skall, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare, efter utgången av den tid för vilken moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) får betalas, kan få en sådan av kommunen anordnad dagvårdsplats för barnet som avses i 1 § 2 eller 3 mom. och att barnet kan få dagvård tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen. Dagvård skall dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan det har nått den i lagen om grundläggande utbildning nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning *eller när barnet i överensstämmelse med 25 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning inleder sin läroplikt ett år tidigare än vad som anges i paragrafens 1 mom.* Dagvården skall om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

2.

Lag**om ändring av 4 och 28 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 december 1996 om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 4 § 4 mom. och 28 §, av dessa lagrum 4 § 4 mom. sådant det lyder i lag 562/2000, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Vårdpenning

 Utan hinder av 3 mom. är vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn dock 58,87 euro per kalendermånad, om barnet deltar i sådan dagvård eller sådan förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning som avses i 3 § 3 mom. eller om barnet i enlighet med 27 § lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms.

 Utan hinder av 3 mom. är vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn dock 58,87 euro per kalendermånad, om barnet deltar i sådan dagvård eller sådan förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning som avses i 3 § 3 mom. eller om barnet i *överensstämmelse med 25 § 2 mom. eller 27 § lagen om grundläggande utbildning* inleder den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms *i 25 § 1 mom. i sagda lag.*

28 §

Forum för förvaltningstvister

Om avgörande i ett ärende som avses i 9 § söks på något annat sätt än genom besvär i fråga om tvist mellan kommuner om ersättningsskyldighet, avgörs ett sådant tvisteärende av den länsrätt inom vars område den sökande kommunen finns.

28 §

Forum för förvaltningstvister

Om avgörande i ett ärende som avses i 9 § söks på något annat sätt än genom besvär i fråga om tvist mellan kommuner om ersättningsskyldighet, avgörs ett sådant tvisteärende av den *förvaltningsdomstol* inom vars område den sökande kommunen finns.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
 Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*